

The Abraham & Millie Arbesfeld
Kollel & Midreshet
Yom Rishon

Sunday Morning Learning Programs for Men & Women

W W W.KOLLELYOMRISHON.ORG
W W W.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

---

*Menorah on the Left,
Mezuzah on the Right:
Towards an Understanding
of the Jewish Home*

Rabbi Aharon Kahn
א' טבת תשע"ו • December 13, 2015

1) רמב"ם יד החזקה - הלכות חנוכה פרק ג

(א) בבית שני כשמלכו יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני:

(ב) וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בחמשה ועשרים בחדש כסלו היה ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור:

(ג) ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחלתן מליל חמשה ועשרים בכסלו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס וימים אלו הן הנקראין חנוכה והן אסורין בהספד ותענית כימי הפורים והדלקת הנרות בהן מצוה מדברי סופרים כקריאת המגילה:

2) מסכת שבת דף כב עמוד א

אמר רבה: נר חנוכה מצוה להניחה בטפח הסמוכה לפתח. והיכא מנח ליה? רב אחא בריה דרבא אמר: מימין, רב שמואל מדפתי אמר: משמאל. והילכתא - משמאל, כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין.

3) רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ד הלכה א

כמה נרות הוא מדליק בחנוכה, מצותה שיהיה כל בית ובית מדליק נר אחד א בין שהיו אנשי הבית מרובין בין שלא היה בו אלא אדם אחד, והמהדר את המצוה מדליק נרות כמנין אנשי הבית נר לכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים, והמהדר יתר על זה ועושה מצוה מן המובחר מדליק נר לכל אחד ואחד בלילה הראשון ומוסיף והולך בכל לילה ולילה נר אחד.

4) רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ד הלכה ז

נר חנוכה מצוה להניחו על פתח ביתו מבחוץ בטפח הסמוך לפתח על שמאל הנכנס לבית כדי שתהיה מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל, ואם היה דר בעליה מניחו בחלון הסמוכה לרשות הרבים, ונר חנוכה שהניחו למעלה מעשרים אמה לא עשה כלום לפי שאינו ניכר.

5) הגהות מיימוניות הלכות מגילה וחנוכה פרק ד הלכה ז אות ח

כרב ירמיה מדפתי ולא כרב אחא בריה דרבא וכן פסק הספר והילכתא משמאל. ופתח דאין לו מזוזה מניחו בימין שהרי לא פסק הספר בשמאל אלא מפני הטעם שבעמוד הא היכא דליכא האי טעמא הוא ימין עדיפא לכבוד המצות, כן פירש רבינו שמחה וכן מצאתי בש"ר אפרים וכן ראבי"ה, ע"כ:

6) מסכת סופרים פרק כ הלכה ג

נר חנוכה מצוה להניחו בפתח הסמוך לרשות הרבים, שתהא מזוזה בימין, ונר חנוכה בשמאל, לקיים מה שנאמר, מה יפית ומה נעמת, מה יפית במזוזה, ומה נעמת בנר חנוכה.

7) חידושי הריטב"א מסכת שבת דף כב עמוד א

כדי שתהא מזוזה בימין ונר חנוכה בשמאל. פירוש ובעל הבית נכנס בינתיים בטלית מצוייצת.

8) בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף כב עמוד א

ותהא נר חנוכה משמאל הנכנס ופרשו בהגדה ויבא בעל הבית בתפליה ובטלית מצוייצת ביניהם חונה מלאך י"י סביב ליראיו ויחלצם:

9) קדושת לוי קדושות לחנוכה קדושה חמישית

וזה מזוזה מימין, שהבורא ברוך הוא רוצה לשמור את ישראל, שמזוזה היא [מורה] על שמירה כמפורש בכמה מקומות (עי' ע"ז יא, א; מנחות לג, ב), וכן היה הנס בנר חנוכה שהוא נקמה בגוים ונקמה בשמאל, אבל עיקר הנקמה מחמת שהוא שמירה לישראל, ושמירה הוא במזוזה שהוא מימין. ויפה עולה דברי חכמינו ז"ל. והאל הרחמן ישמור אותנו מכל צרה וצוקה ונגע ומחלה ומכל רעות המתרגשות בעולם.

10) רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ו הלכה יג

חייב אדם להזהר במזוזה מפני שהיא חובת הכל תמיד, וכל זמן שיכנס ויצא יפגע ביחוד השם שמו של הקדוש ב"ה ויזכור אהבתו ויעור משנתו ושגיותו בהבלי הזמן, וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולם ומיד הוא חוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים, אמרו חכמים הראשונים כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא שהרי יש לו מזכירין רבים והן הם המלאכים שמצילין אותו מלחטוא שנאמר חונה מלאך י"י סביב ליראיו ויחלצם.

11) רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ד

אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה וכו'.

12) דרשות ר"י אבן שועיב דרשה לראש השנה

והרמב"ם ז"ל כתב כי בתקיעת השופר יש רמז לדין כמו עורו ישנים מתרדמתכם. רוצה לומר כי השינה צריכה הערה, כמו שנ' אם יתקע שופר בעיר וגו'. ומכאן כתבו בירו' שאסור לאדם שישן בראש השנה כדאמרינן התם הך בר נש דדמיך בריש שתא ועוסקין בדיניה לעיל שהוא מורה עצלה דכתיב מה לך נרדם.

13) ב"ח אורח חיים סימן תקצו

כתב בספר אבן שועיב (דרשה לר"ה פט ע"ג) בשם הרמב"ם ז"ל (הל' תשובה פ"ג ה"ד) כי בתקיעת שופר יש רמז לדין כמו עורו ישנים מתרדמתכם רצונו לומר כי השעה צריכה הערה כמו שנאמר (עמוס ג ו) אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו מכאן כתוב בירושלמי שאסור לאדם לישן בראש השנה כדאמר התם איך בר נש דדמיך בריש שתא ועוסקים בדיניה ועוד יש

לומר כי הוא מורה עצלות כדכתיב (יונה א ו) מה לך נרדם וגו' עכ"ל ומהר"ם היה רגיל לישן כמו בשאר יום טוב תשב"ץ מצאתי כ"כ בהגהות דמהר"ש לוריא:

14) חידושי הגרי"ז סימן רג

רמב"ם בהל' תשובה (פ"ג ה"ד) אף על פי שתקיעת שופר בר"ה גזיה"כ יש בו רמז והיינו כלומר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו מעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם וכו' ע"ש. ונראה מקור לדבריו מהפסוק בתהילים (פ"א, ד') תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו כי חוק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב, והיינו דבתקיעת שופר מלבד החוק דהיינו הגזיה"כ, הוי נמי משפט דהיינו מלתא בטעמא, וזהו הטעם שכתב הר"מ עורו ישנים משנתכם.

15) רמב"ם הלכות אבל פרק יג הלכה יב

כל מי שאינו מתאבל כמו שצוו חכמים הרי זה אכזרי, אלא יפחד וידאג ויפשפש במעשיו ויחזור בתשובה, ואחד מבני חבורה שמת תדאג כל החבורה כולה, כל שלשה ימים הראשונים, יראה את עצמו כאילו חרב מונחת לו על צוארו, ומשלשה ועד שבעה [כאילו היא] מונחת בקרן זוית, מכאן ואילך [כאילו] עוברת כנגדו בשוק, כל זה להכיין עצמו ויחזור ויעור משנתו, והרי הוא אומר הכיתה אותם ולא חלו מכלל שצריך להקיץ ולחול.